

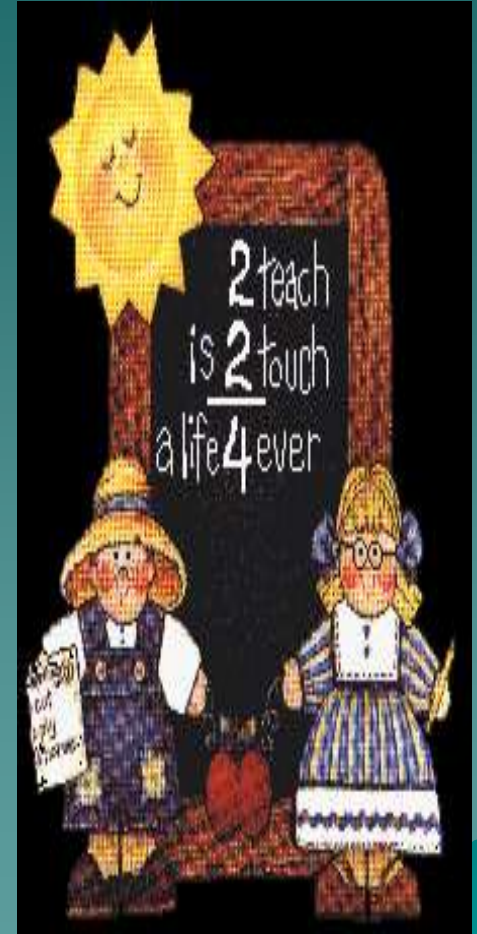
Η αξιοποίηση των Βιωματικών Συμμετοχικών Τεχνικών στη διδασκτική πράξη

Ι. ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ
Επικ. Καθηγητής Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε
Καθηγητής Σύμβουλος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Βιωματική Μάθηση

Με τον όρο βιωματική μάθηση αναφερόμαστε στη διαδικασία εκείνη σύμφωνα με την οποία οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να *ζήσουν* και *ενσυνείδητα* να κατανοήσουν τις δικές τους **σκέψεις, συναισθήματα, δράσεις** και **αντιδράσεις** σε μία κατάσταση.

Τι σημαίνει εκπαίδευση μέσα από την Εμπειρία;

- ◆ Εκπαίδευση μέσα από την εμπειρία σημαίνει ότι οι εκπαιδευόμενοι πρώτα εκτίθενται σε μία εμπειρία και μετά ενθαρρύνονται να αναστοχαστούν και να αναπτύξουν νέες ικανότητες, νέες δεξιότητες, νέες συμπεριφορές ή νέους τρόπους σκέψης (Jackson, & Caffarella, 1994:5).

Λειτουργίες Βιωματικής Μάθησης

- ◆ *εμπειρία,*
 - ◆ *στοχαστική παρατήρηση,*
 - ◆ *γενίκευση,*
 - ◆ *πειραματισμός*
-

Γιατί χρησιμοποιούμε Βιωματικές Συμμετοχικές Τεχνικές στην Εκπαίδευση; 1/3

Γιατί με τη σωστή χρήση αυτών των τεχνικών επιτυγχάνεται:

- ◆ η ανάπτυξη ομαδοσυνεργατικών μορφών διδασκαλίας,
- ◆ η ενίσχυση της αυτενέργειας των μαθητών και η ενεργητικότερη συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία,
- ◆ η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης,

Γιατί χρησιμοποιούμε Βιωματικές Συμμετοχικές Τεχνικές στην Εκπαίδευση; 2/3

- ◆ η καλλιέργεια της ευρετικής πορείας μάθησης,
 - ◆ η ανάπτυξη αμφίδρομων σχέσεων επικοινωνίας ανάμεσα στον δάσκαλο και τους μαθητές,
 - ◆ ανάμεσα στους μαθητές,
-

Γιατί χρησιμοποιούμε Βιωματικές Συμμετοχικές Τεχνικές στην Εκπαίδευση; 3/3

- ◆ η δημιουργία κατάλληλων ερεθισμάτων με στόχο την αναζήτηση πληροφοριών και την επεξεργασία λύσεων,
- ◆ το άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία,
- ◆ η παροχή ίσων ευκαιριών μάθησης για όλους τους μαθητές ανεξάρτητα από την κοινωνικο-οικονομική και πολιτισμική τους προέλευση,
- ◆ Η εσωτερική μεταρρύθμιση του σχολείου

Κατηγορίες Βιωματικών Συμμετοχικών Τεχνικών

- ◆ Εκπαιδευτικές τεχνικές που διεξάγονται μέσα στην τάξη
- ◆ Εκπαιδευτικές τεχνικές που διεξάγονται έξω από την τάξη (outdoor training)
- ◆ Εκπαιδευτικές ασκήσεις - παιχνίδια

Μεθοδολογία σχεδιασμού- Οργάνωσης και υλοποίησης Βιωματικών Συμμετοχικών Τεχνικών στην τάξη1/7

◆ 1ο βήμα: Μελέτη και αξιοποίηση πληροφοριών

- ◆
- ◆ Ερωτήματα που τίθενται:
- ◆ Σε ποιους απευθύνεται η διδασκαλία που θα υλοποιήσω
- ◆ Ποια τα χαρακτηριστικά της ομάδας εκπαιδευόμενων- ανάγκες – προϋπάρχουσες γνώσεις σχετικά με το αντικείμενο διδασκαλίας)
- ◆ Γιατί υλοποιώ τη συγκεκριμένη διδακτική παρέμβαση
- ◆ Ποιο είναι το περιεχόμενό της
- ◆ Που θα γίνει η υλοποίησή της (στην αίθουσα, στο προαύλιο, στο πεδίο)
- ◆ Πότε θα γίνει η υλοποίησή της (χρονικός προσδιορισμός)

Μεθοδολογία σχεδιασμού- Οργάνωσης και υλοποίησης Βιωματικών Συμμετοχικών Τεχνικών στην τάξη 2/7

◆ 2ο Βήμα: Διατύπωση στόχων Διδακτικής παρέμβασης σε επίπεδο:

(γνώσεων , δεξιοτήτων, στάσεων , συμπεριφορών)

Οι στόχοι πρέπει να διατυπώνονται με ρήματα που δηλώνουν ενέργειες, οι οποίες μπορεί εύκολα να προσδιοριστούν.

Για στόχους που αφορούν γνώσεις απαραίτητο είναι να χρησιμοποιούνται τα ακόλουθα ρήματα :

αναγνωρίζω, διακρίνω, ερμηνεύω, περιγράφω, ορίζω, απαριθμώ, επιλέγω, κατατάσσω, συγκρίνω, συσχετίζω.

, προτιμώ, υιοθετώ, υποκινώ, υποστηρίζω

Μεθοδολογία σχεδιασμού- Οργάνωσης και υλοποίησης Βιωματικών Συμμετοχικών Τεχνικών στην τάξη 3/7

- ◆ ***Για στόχους που αφορούν ικανότητες
απαραίτητο είναι να χρησιμοποιούνται τα
ρήματα:***

επιδεικνύω, κατασκευάζω, μετατρέπω, μετρώ,
συντάσσω, σχεδιάζω, υπολογίζω, διορθώνω,
ελέγχω, επαληθεύω, επιλύω, εφαρμόζω,
χρησιμοποιώ.

- Για στόχους που αφορούν στάσεις-
συμπεριφορές τα ρήματα:***

αποδέχομαι, εκτιμώ, απορρίπτω, αμφισβητώ,
διερρωτώμαι, ενθαρρύνω, παροτρύνω, προτιμώ,
υιοθετώ, υποκινώ, υποστηρίζω.

3^ο Βήμα: Καθορισμός και Οργάνωση Περιεχομένου Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων 4/7

- ◆ Το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων θα πρέπει να σχετίζεται με τους στόχους της διδακτικής παρέμβασης.
- ◆ Το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών μου
- ◆ Οι δραστηριότητες θα πρέπει να καθορίζονται αναλυτικά και να διατυπώνονται με ακρίβεια κι σαφήνεια.

4^ο Βήμα: Δημιουργία Ομάδων εργασίας με βάση 5/7

- ◆ Τα ενδιαφέροντα των μαθητών μου
- ◆ Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους
- ◆ Την εμπειρία και τις γνώσεις τους σε σχέση με το αντικείμενο του διδακτικού αντικειμένου και τις δραστηριότητες της ομάδας τους

5ο Βήμα: Επιλογή κατάλληλων βιωματικών συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων διδασκαλίας

6/7

- ◆ Οι εκπαιδευτικές τεχνικές πρέπει:
- ◆ να είναι συμμετοχικές,
- ◆ να σχετίζονται με το περιεχόμενο της διδακτικής παρέμβασης,
- ◆ τις προϋπάρχουσες εμπειρίες
- ◆ τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών,
- ◆ να προάγουν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τους μαθητές.

6ο Βήμα: Αξιολόγηση διδακτικής παρέμβασης με: 7/7

- ◆ Επιλογή κατάλληλου μοντέλου αξιολόγησης
- ◆ Επιλογή κατάλληλου τύπου αξιολόγησης
- ◆ Επιλογή κατάλληλων τεχνικών αξιολόγησης

Είδη Ασκήσεων Αξιολόγησης

- ◆ Ασκήσεις πολλαπλών επιλογών
- ◆ Ασκήσεις αντιστοιχίας
- ◆ Ασκήσεις συμπλήρωσης « σωστού-λάθους»
- ◆ Ασκήσεις συμπλήρωσης κενών
- ◆ Ασκήσεις σωστής ακολουθίας

Συμμετοχικές Εκπαιδευτικές Τεχνικές

◆ Καταιγισμός ιδεών

Μάθηση:
αγγαρεία ή διασκέδαση;

◆ Μελέτη Περίπτωσης

Καταιγισμός Ιδεών

- ◆ Πολυεπίπεδη εξέταση
- ◆ Ερεθίσματα, ώστε να αναζητούν πληροφορίες
- ◆ Ανάπτυξη κριτικής ικανότητας
- ◆ Επεξεργασία λύσεων
- ◆ Μάθηση μέσα από πράξη

Μελέτη Περίπτωσης 1/2

- ◆ Ένα πραγματικό ή υποθετικό παράδειγμα, που αντανακλά μια ευρύτερη κατάσταση, παρουσιάζεται στους εκπαιδευόμενους, με σκοπό να αναλυθεί σε βάθος και να διερευνηθούν οι λύσεις στα προβλήματα που αναδύονται

photo: Grant Ullrich

Μελέτη Περίπτωσης 2/2

Η εκπαιδευτική αυτή
τεχνική έχει δύο πεδία
εφαρμογής

- Αφενός χρησιμοποιείται με στόχο να γίνει εμπέδωση και εφαρμογή των θεωρητικών γνώσεων που έχουν αποκτηθεί.
- Αφετέρου υιοθετείται όταν ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί η απόκτηση των απαιτούμενων γνώσεων και στόχος είναι να υποκινηθεί η ευρετική πορεία προς τη μάθηση.

Παραδείγματα Εφαρμογής Συμμετοχικών Τεχνικών

Καταιγισμός Ιδεών

*Η διερεύνηση απόψεων των μαθητών στο άκουσμα του όρου
«Τσιγγάνος Συμμαθητής»*

Στάδια Υλοποίησης

- ◆ Χωρισμός μαθητών σε ομάδες και καταγραφή των απόψεών τους στο άκουσμα του προαναφερόμενου όρου
- ◆ Ένταξη των απόψεων των μαθητών σε εννοιολογικές κατηγορίες
- ◆ Παρακίνηση των μαθητών ώστε να διατυπώσουν τις ενέργειες τις οποίες θα έκαναν προκειμένου να εντάξουν στην ομάδα της τάξης τους τον συγκεκριμένο μαθητή.

Η Συμβολή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής τεχνικής στην προώθηση των αρχών της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης βοηθά στην: 1/2

- ◆ επεξεργασία και σύνθεση των απόψεων των μαθητών γύρω από το συγκεκριμένο θέμα,
- ◆ άρση των προκαταλήψεων των μαθητών,

Η Συμβολή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής τεχνικής στην προώθηση των αρχών της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης βοηθά στην: 2/2

- ◆ αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών απέναντι στους τσιγγάνους συμμαθητές τους
- ◆ στη υιοθέτηση από μέρους της σχολικής κοινότητας (γονέων – μαθητών , εκπαιδευτικών) των αρχών και στόχων της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Μελέτη Περίπτωσης

Η μελέτη περίπτωσης που ακολουθεί απευθύνεται σε Εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και υλοποιείται στο πλαίσιο της Ενότητας «Διαχείριση Προβλημάτων στη Σχολική Τάξη».

Στην 'Α' Τάξη ενός Γυμνασίου, ο Κώστας, Αλβανός μαθητής, πηγαίνει σε ένα διάλειμμα κλαίγοντας στο δάσκαλό του. Στα χέρια του κρατά τα βιβλία και τα τετράδιά του. Τα ξεφυλλίζει και τα δείχνει στο δάσκαλο. Στο εξώφυλλο και στις εσωτερικές σελίδες είναι γραμμένες οι λέξεις:

ΑΛΒΑΝΟΣ= ΚΛΕΦΤΗΣ= ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ= ΝΑ ΦΥΓΕΙ

Ο δάσκαλος μπαίνει στην τάξη πολύ θυμωμένος . Ζητάει από τους μαθητές να του εξηγήσουν ποιος το έκανε και γιατί το έκανε. Κανείς δε μιλά. Κάποιος μαθητής σηκώνει το χέρι του και λέει:

- «Κύριε, εγώ δεν έχω γράψει τέτοια πράγματα στο τετράδιο του Κώστα. Συγχαίρω όμως όποιον το έγραψε. Κι αυτό γιατί το καλοκαίρι που είχαμε πάει διακοπές οι Αλβανοί μας ρήμαξαν το σπίτι».

Ο δάσκαλος θυμώνει ακόμη περισσότερο και λέει:

«Δεν έχετε κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι ο Κώστας είναι κλέφτης και δολοφόνος , γι' αυτό όταν ανακαλύψω αυτόν που έκανε αυτή την πράξη εις βάρος του Κώστα , θα τον τιμωρήσω ανάλογα. Χτυπώντας την πόρτα βγαίνει από την τάξη».

Η Συμβολή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής τεχνικής στην προώθηση των αρχών της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης βοηθά τον εκπαιδευτικό στη: 1/2

- ◆ βελτίωση των χειρισμών του σε θέματα που σχετίζονται με τη διαχείριση κρίσεων στο χώρο του σχολείου,
- ◆ βελτίωση των εκπαιδευτικών του πρακτικών κατά τη διαδικασία επίλυσης προβληματικών ή συγκρουσιακών καταστάσεων,

Η Συμβολή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής τεχνικής στην προώθηση των αρχών της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης βοηθά τον εκπαιδευτικό: 2/2

- ◆ στον περιορισμό της λεκτικής βίας προς τους μαθητές του,
- ◆ στην υιοθέτηση των αρχών της προσωποκεντρικής και συστημικής θεωρίας στην αποτελεσματική επίλυση προβλημάτων στο χώρο του σχολείου.

Ενδεικτικές Δραστηριότητες 1/2

Αφού μελετήσετε προσεκτικά την προαναφερόμενη Μελέτη Περίπτωσης χωριστείτε σε ομάδες των πέντε ατόμων και σε χρονική διάρκεια 7' λεπτών καταγράψτε τις ενέργειες που θα κάνατε εσείς ως εκπαιδευτικοί προκειμένου να αντιμετωπίσετε τη συγκεκριμένη προβληματική κατάσταση.

Στη συνέχεια κάθε ομάδα καλείται να ορίσει έναν εκπρόσωπο, ο οποίος θα παρουσιάσει τις απόψεις της ομάδας του στην ολομέλεια.

Πριν ολοκληρώσετε τη συγκεκριμένη δραστηριότητα εργαστείτε πάλι ομαδικά για 7' λεπτά και επιλέξτε τις 3 από τις απόψεις των ομάδων που σας εκφράζουν πιο πολύ. Κάθε ομάδα οφείλει να αιτιολογήσει τις επιλογές της.

Ενδεικτικές Δραστηριότητες 2/2

Εργαστείτε ομαδικά σε επίπεδο σχολικής μονάδας και εντοπίστε ενότητες από το Αναλυτικό Πρόγραμμα των μαθημάτων κάθε τάξης του Δημοτικού Σχολείου, οι οποίες θα μπορούσαν με κατάλληλη διδακτική αξιοποίηση να συμβάλλουν στην άμβλυση των στερεοτύπων και των αντιλήψεων των μαθητών σας απέναντι στους αλλοδαπούς συμμαθητές τους.

Στη συνέχεια αξιοποιώντας τη μέθοδο **project** προχωρήστε στη δημιουργία ενός σχεδίου εργασίας, το οποίο θα είχε ως αντικείμενο του την προώθηση της ισότιμης επικοινωνίας με τους αλλοδαπούς μαθητές μέσω της άμβλυσης των προκαταλήψεων απέναντι στη συγκεκριμένη ομάδα στόχο.

Συμπεράσματα – Διαπιστώσεις 1/3

Η αξιοποίηση των βιωματικών συμμετοχικών τεχνικών στην Εκπαίδευση αποτελεί ένα **αποτελεσματικό εργαλείο** στα χέρια του σύγχρονου εκπαιδευτικού καθώς μέσα από την αξιοποίηση των βιωμάτων, των εμπειριών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των μαθητών δημιουργείται εκείνο το μαθησιακό και παιδαγωγικό πλαίσιο, το οποίο δημιουργεί προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης.

Συμπεράσματα – Διαπιστώσεις 2/3

- ◆ Η χρήση αυτών των τεχνικών είναι απαραίτητη, καθώς στόχος της Εκπαίδευσης δεν είναι μόνο η απόκτηση γνώσεων, αλλά η καλλιέργεια και ανάπτυξη ποικίλων **ικανοτήτων, δεξιοτήτων, στάσεων** και συμπεριφορών.

Συμπεράσματα – Διαπιστώσεις 3/3

- ◆ Η βιωμένη εμπειρία, η οποία αναγνωρίζεται από τα ίδια τα άτομα ότι τα αφορά και τα συγκινεί οδηγεί στη **γνώση**, στην **αυτογνωσία** και στη βελτίωση της προσωπικότητάς τους.

Η αξιοποίηση της μεθόδου Project στη διδακτική πράξη

Ιωσήφ Φραγκούλης
Επικ. Καθηγητής ΑΣΠΑΙΤΕ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΘΟΔΟΥ PROJECT

- ◆ Η μέθοδος project αποτελεί μια ανοικτή διαδικασία μάθησης, τα όρια και οι διαδικασίες της δεν είναι αυστηρά καθορισμένα, ενώ εξελίσσεται ανάλογα με την κατάσταση, τις ιδιαίτερες επιθυμίες και τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων (Frey, 1986, Κρίβας, 2007).
- ◆ Ως μέθοδο project εννοούμε μια χρονικά, τοπικά και θεματικά προσδιορισμένη, προσεκτικά σχεδιασμένη και κατευθυνόμενη σε συγκεκριμένους στόχους διδακτική ενέργεια.

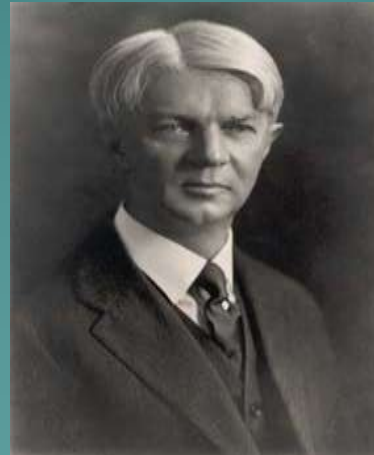
ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΑΦΕΤΗΡΙΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥ PROJECT

- ◆ Η αφετηρία της μεθόδου:
Πραγματισμός Κύριοι εκπρόσωποι

J. Dewey (1859-
1952)

W. Kilpatrick (1871-
1965)

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΑΦΕΤΗΡΙΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥ PROJECT

- 1) Ανάπτυξη της χειρωνακτικής εργασίας ως αντίβαρο στην πρακτική της απομνημόνευσης και του βερμπαλισμού.
- 2) Αξιοποίηση εμπειριών, βιωμάτων και ιδιαίτερων χαρακτηριστικών μαθητών στην απόκτηση νέων γνώσεων.
- 3) Άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία.
- 4) Εσωτερική μεταρρύθμιση του σχολείου.
- 5) Ενίσχυση της ενεργητικής συμμετοχής των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία.
- 6) Αξιοποίηση των γεγονότων που σχετίζονται με την άμεση πραγματικότητα ως αφετηρία για μάθηση.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ- ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ PROJECT

- ◆ Άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία,
- ◆ Παροχή ίσων ευκαιριών μάθησης για όλους τους εκπαιδευόμενους ανεξάρτητα από τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά,
- ◆ Αξιοποίηση του άμεσου χώρου ως αφετηρία για μάθηση,
- ◆ Συστηματική μελέτη και προσέγγιση των καθημερινών προβλημάτων στο χώρο του σχολείου,
- ◆ Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης
- ◆ Αξιοποίηση συμμετοχικών εκπαιδευτικών στο πλαίσιο υλοποίησης της μεθόδου

Φάσεις Ανάπτυξης Μεθόδου 1/2

1. Φάση προβληματισμού επιλογής και διερεύνησης του θέματος μελέτης

2. Φάση προγραμματισμού διδακτικών δραστηριοτήτων
 - 2.Α. Προσδιορισμός θεματικών ενοτήτων
 - 2.Β. Συγκρότηση ομάδων εργασίας με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών

Φάσεις Ανάπτυξης Μεθόδου 2/2

2.Γ. Κατανομή των θεμάτων στις ομάδες και καταγραφή ιδεών για υλοποίηση δραστηριοτήτων

2.Δ. Επαναπροσδιορισμός των στόχων, αν είναι απαραίτητο

3 Διεξαγωγή δραστηριοτήτων

4.Παρουσίαση δραστηριοτήτων, αρχικά στις ομάδες και στη συνέχεια στην ολομέλεια.

5. Αξιολόγηση (έλεγχος επίτευξης στόχων project, αποτίμηση θετικών σημείων κατά τη διαδικασία υλοποίησης του project, αποτίμηση αρνητικών σημείων κατά τη διαδικασία υλοποίησης, ανάδειξη καλών πρακτικών κτλ)

Οργανωτικές προϋποθέσεις

- ◆ Σωστή αξιοποίηση του διαθέσιμου χρόνου
- ◆ Κατάλληλη επιλογή του χώρου/ων υλοποίησης της μεθόδου
- ◆ Συνεργασία με εξωσχολικούς φορείς
- ◆ Συνεργασία με γονείς
- ◆ Οικονομικές διατυπώσεις
- ◆ Διοικητικές διατυπώσεις
- ◆ Διαλείμματα ανατροφοδότησης της παιδαγωγικής ομάδας

Κριτήρια επιλογής θέματος

- ◆ Να προέρχεται από το χώρο εμπειριών των μαθητών
- ◆ Να ικανοποιεί τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών
- ◆ Να προσφέρει ποικιλία στην πράξη
- ◆ Να διεξάγεται σε κατάλληλο παιδαγωγικό κλίμα
- ◆ Να συνδέεται με τα θέματα της καθημερινότητας

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή
και
το ενδιαφέρον σας

Ι. ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ
sfaka@otenet.gr